

Ahobizi, belarriprest eta hizkuntzaren armairutik elkarrekin ateratzeko esperientzia bat

Iñaki Arruti Landa

Lasarte-Oriako Udaleko euskara-zerbitzuko arduraduna

i.arruti@lasarte-oria.eus

Sarrera-data: 2018-01-15 / Onartze-data: 2018-02-09

Laburpena. Gipuzkoako Foru Aldundiaren eta Lasarte-Oriako Udalaren artean argitaratu berri dute EHUko irakaslea den Pello Jauregi Etxanizek idatzitako "Irten armairutik! Baietz 40 egun euskaraz! Herri-erronka: ikerketaren emaitzak" liburua. Ikerketak izen berekoa izan zen ekintza du ikergai eta Lasarte-Oria 2016. urtean egin zen eta hizkuntza-ohiturak astintzeko helburua izan zuen esku-hartze sozialaren emaitzak jasotzen ditu. Artikulu honetan, liburuan jasotako elementu asko ekartzea ezinezkoa izan arren, liburuak aztergai duenaren testuingurua deskribatzen da eta "Egia estiloa"ren barruan kokatzen den eta euskalgintzarentzat bide berri bat iradoki dezakeen ekintzaren gako eta emaitza nagusiak nabarmentzen dira alde batetik, eta horien gaineko hausnarketa batzuk gehitzen dira beste alde batetik. Bereziki ekintzaren protagonista izandako ahobizi eta belarriprest roletan aritutako hiztunek utzitako testigantzak azpimarratzen dira eta, horiek oinarri hartuta, pedagogia soziala egiten jarraitzearen beharra azpimarratzen da. • **Hitz gakoak:** *Euskararen Maratoia, erronka, jaia, irten armairutik, ahobizi, belarriprest, hizkuntza-ohiturak, aldaketa.*

Abstract. The Provincial Government of Gipuzkoa and the Lasarte-Oria City Council have just published the book, "Come out of the closet! The 40 day long Basque challenge! A Town challenge: results from the research", written by Pello Jauregi Etxaniz, lecturer at the University of the Basque Country. The object of the research had the same name as the research project and was carried out in Lasarte-Oria in 2016. It includes the results of social intervention that aimed to "shake up" language habits. The article says that, although it is not possible to bring forward many of the elements contained in the book, the book describes the context in which it is analyzed and the key to the action that may be categorized as "Egia style" and that it suggests a new way for the Basque language movement with the main results being highlighted on one hand while, on the other, some reflections on those points are added. The testimonies left by the speakers who have protagonized the ahobizi (talker) and belarriprest (listener) roles have been especially highlighted and, on that basis, the need to continue with the social pedagogy has been emphasized. • **Key words:** *Basque language marathon, challenge, party, coming out of the language closet, occasions, belarriprest, language habits, change..*

Ez da erraza 2016an Lasarte-Orian “Irten armairutik! Baietz 40 egun euskaraz!” izenburupean egin genuen herri-erronkaren partea ematea, bertan parte izan ez denari. Lehenago ere pasa izan zaigu, handik edo hemendik deitu eta ustez barruan zer kontatua izan arren, kanpoan dagoenari, egoera bizitu gabe, ongi komunikatzeko moduarekin asmatzea zaila dela sumatu izana.

Ziurrenik, ekintzen deskribapen hutsetik haratago, bizitutakoa transmititzeak duen ezaugarria, duen berezko zailtasuna, izango da. Alegia, bizitutakoa indartsua baldin bada, horrek ematen duen indarra eta, aldi berean hori deskribatzearen zailtasuna, bizitzen ez den bitartean. Beste gauza askorekin ere halaxe gertatzen delakoan nago.

Urrutirago joan gabe, erronka horren oinarri den Euskararen Maratoiak berak ere, ezaugarri horiek ditu. Webean dagoen aurkezpenak (www.euskararenmaratoia.eus) honela dio:

Euskararen Maratoia lasarteoriatar askok euskaldun izateko dugun nahia sinbolizatzen duen jai bat da. 1986an hasi eta lau urtez behin egiten, ospatzen, dugun jai bat. 40 ordu, etenik gabe, irauten duen jai bat. Eguneroko maratoia, benetakoa, elikatzen laguntzen digun jai. Euskararen Maratoia larunbatean goizeko 8:00etan hasten da eta igandean gaueko 12:00etan amaitu. Bitartean, maratoia 5 minutu baino handiagoko isilunerik izan ezin dezakeen etengabeko mikrofono bat da.

40 orduak herriko plazan hezurmamitzen dira eta oholtza zortzikote batek dinamizatzen du, umorea ardatz duten ekitaldiak berariaz prestatuz eta herritarrek prestatuta dituzten emankizunei bide emanez (parte hartzeko baldintza da Lasarte-Orian jai, bizi edo lan egitea). Maratoiaren ardatza euskara da eta bere baliorik kuttunenetakoa, berriz, herriko euskaltzaleak, beren tira-bira ideologikoen gainetik, jaiaren inguruan biltzea. Maratoia da, korritu gabe, oso ongi esplikatu ezin daitekeen zerbait.

2016koa Euskararen 9. Maratoia izan da. Herritar askok edizio hau, aurreko gehien antzera, bizi izan du asko estimatzen duten zerbait (euskara) modu arrakastatsu batean bizi izanak sortu ohi duen zirrara horrekin, poz horrekin.

Edozein kasutan, euskara indarberritzeko prozesuan eragile izan den jendeak, dena delako esperientzia horrek asebetetzeko, osoa izateko, osagai emozionalaz gain (“ederra izan da” edo “zenbat jende...”), osagai logikoa, arrazoi linguistikoa, kontzienteagoa (“lortu dugu hau edo beste hura”) ere behar ohi du, dugu.

**Ez da erraza
2016an Lasarte-
Orian “Irten
armairutik!
Baietz 40 egun
euskaraz!”
izenburupean
egin genuen
herri-erronkaren
parte ematea,
bertan parte izan
ez denari.**

**2016koa
Euskararen 9.
Maratoia izan
da. Herritar
askok bizi izan
du asko
estimatzen duten
zerbait (euskara)
modu
arrakastatsu
batean bizi
izanak sortu ohi
duen zirrara
horrekin, poz
horrekin.**

Hizkuntza-komunitatearen elementu gehienek, aldiz, ez dute (hain) beharrezko logika/koherentzia linguistikoko hori eta, gehienetan, lehenengo osagaia nahikoa izan ohi dute zera hori asebetetzeko.

Ez naiz ni gai sentitzen hortik aurrera gaian gehiago sakontzeko, baina uste dut hausnarketarako hari interesgarri bat idatzita utzi zuela aspaldi Txepetxek (1989) berak “Los espacios de la desigualdad: patología social y conciencia lingüística” artikuluan.

Lasarte-Orian Euskararen Maratoia bizitu dugun hainbat eragilek (beste herri batzuetan beste hainbat dinamikekin beste hainbatek bizitu dutenen antzera seguruenik), uste dut sentitu dugula asebetetze hori, ekintza erakargarri horren emozioaz gain, logika linguistikoa ikuspegitik aurrerapauso bat sentitu eta bizitu izanari dagokiona. Gurean, uste dut lehendabiziko Euskararen Maratoi horietan inflexio-puntu bat lortu genuela, hainbestetan aipatu izan ohi dugun elkarlanaren esperientzia nolabait teoriatik praktikara eramanda, eta neurri batean, axaleko izatetik, gorpuztu eta egunerokoa izatea bihurtuz. Neurri batean, hori ere.

Eta hasierako saio haiek hizkuntzaren berreskurapena hizkuntza komunitatearen berrosatzearen ikuspegitik bideratzeko lagungarri izan ziren bezala (oso politikoa eta aldi berean batere alderdikoia ez den ikuspegi horretatik), azken edizio honek hiztunek euskara gehiago erabiltzeko praktika soziolinguistikoko berri batekin asmatu izanaren logika linguistikoa utzi digula esango nuke, hori ere neurri batean.

LIBURUA

I

Alperrik da luze eta sakon azaldua dagoena hona ekarri eta sakon, baina motz, adierazi nahi izaten ahalegintzea. “Irten armairutik! Baietz 40 egun euskaraz” herri-erronka izan dena eta batez ere eman duena ezagutu nahi duenak, jatorrira, izen bereko liburura (Jauregi 2017), jotzea du egokiena.

Agian, horrelako ekintza batetik liburu bat sortu izanak berak adierazten digu, neurri batean behintzat, ekintzaren ez-ohikotasuna. Ez da gurean oso ohikoa (ez eta ere oso erraza!) ekintza antolatzeak berak berekin dakarren lanaz gain, hori ondo jaso eta transmititzeko tresna bat sortzeko modua egitea. Are gehiago, liburuak, ekintzaren beraren deskribapenez gain, ekintza aldi berean ikertua ere izan baldin bada eta ikerketa horrek eman dituen emaitzak jasotzen baldin baditu.

Beraz, liburuak berak adierazten duena da dinamika horren atzean badaudela oinarri batzuk eta, sarri nahikoa baloratzen ez baditugu ere, horiek falta direnean jabetu ohi gara haien gabeziaz.

Dinamika honek badu atzean, beraz, euskara elkarte sendo bat, ahalegin handiak egiten dituen herrian euskararen aldeko mugimendu osasuntsu eta erakargarri bat sortzen; badu udal bat hainbat giza eta diru-baliabide eskaintzen dituen dinamika hori egingarri gerta dadin laguntzen dutenak; badira euskalgintzako beste hainbat erakunde (eskola, euskaltegi...) elkarrekin lan egitera ohituta daudenak eta badira baita ere herrian hainbat pertsona esanguratsu indar horiek artikulatzen asmatu izan dutenak. Oraingoan gainera, ikertzaile prestu baten (Pello Jauregi Etxaniz) eta ikerketa finantzatu duen Aldundi baten (Gipuzkoako Foru Aldundiaren) sinergia ere energia izan dira.

Dinamika horrek baditu baita ere ahulgune eta hutsune nabarmenak (horiek ez ditugu hemen kontatuko). Edozein kasutan, oinarri horiek ez dauden tokira begiratzekoan (bai Euskal Herri barruan eta baita ere kanpoan) jabetu ohi gara lurra oinak jartzeko prestatuta egotearen eta ez egotearen aldeaz.

ERREGAIAK

I

Argi dugu kerik ez dugula asmatu. Gehienera, seinale batzuk ematera iritsi den su txiki bat sortuko genuen. Erregaiak hor zeuden eta elkarrekin jarri, astindu, berotu, putz egin eta... seinaren bat eman dute, gehienera.

Suaren erregai praktiko nagusiak, herrian ordura arte ondutakoa (labur esatera Euskararen Maratoia bera eta herrian euskara indarberritzeko dagoen dinamika) eta Egia auzoko “Egian euskaraz” esperientziatik ikasitakoa izan dira. Erregai teorikoak, berriz, “Sortir de l’armari linguistic” liburu (edo nahi bada TELP, “Taller de l’espai lingüístic personal”, tailerren bidez garatutako hizkuntza asertibitate) eta Soziolinguistika Klusterrak garatutako Eusle metodologia izan dira, bereziki.

Artikulu honen irakurleak baditu bideak erreferentzi horietara jotzeko eta beraz, horretan, aipatu hutsean, utziko ditugu.

Badira sua sortzeko ahalegin horretan beste bi osagai, ustez behintzat, lagungarri gertatu direnak. Bata erronka da eta bestea jaia.

Euskararen Maratoia ideia (ero) batetik jaiotako erronka bat izan zen: “Lasarte-Oriako euskaldunok 40 ordu euskaraz etengabe egiteko gauza

**Hasierako saio
haiek
hizkuntzaren
berreskurapena
hizkuntza
komunitatearen
berrosatzearen
ikuspegitik
bideratzeko
lagungarri izan
ziren bezala,
azken edizio
honek hitzunek
euskara gehiago
erabiltzeko
praktika
soziolinguistiko
berri batekin
asmatu izanaren
logika
linguistikoa utzi
digula esango
nuke.**

garela adieraztea". Hasierako edizioak ere lelo horren jiran ibili ziren (1986: *40 ordu baietz!*, 1988: *Baietz 40 ordu berriz!*, 1992: *40 ordu? Errex!*, 1996: *40 ordu gogoz!*), erronkak berak zentzu logiko-arrazionala galdu zuen arte (40 ordu betetzea erraza izatera iritsi zen heinean), nahiz eta jaiaren osagai alai eta erakargarri hori izaten jarraitu zuen herritar askorentzat.

Ondorengo edizioetako izenburuek argi adierazten duten modura, erronkaren osagairik gabe, mezu nagusia beste bat bihurtu zela: 2000n *Eguneroko plazerra*, 2004an *Bero-bero euskaraz orain eta gero*, 2008an *Korritzeko modukoa* eta 2012an: *Bihotzetik plazara*.

9. edizioaren prestaketak, ordea, izan zuen intuizio hori eta erronka kutsua berreskuratu beharra mahai gaineratu zen. Esango nuke, berriz ere, erronka biziberritzearen intuizio horrek bazuela alde afektibo-emozional bat (ahalik eta jende gehien erakartzeko pizgarri izan nahiarena) eta beste alde efektibo-arrazionalago bat.

Hain zuzen ere, efektiboagoa eta arrazionalagoa den intuizioaren zati horrek, erronkari zentzu linguistiko eguneratua eman beharra azpimarratzen zuen, alegia, ekintza euskaldunak konpaktatzeari begira jarri ordez (hasierako erronken muina), euskaldunen praktika soziolinguistiko berriak aktibatzeari begira jarriz, eta horretarako, euskaldunek euskaraz egiteari eustea, gaztelaniara lerratu gabe, euskaraz egiteko gero eta ugariago ditugun egoeretan. Hau da, erabilerak bidea egitea ulermenak bideragarri egiten duen guztietan, gaztelaniara lerratu gabe.

Bestalde, erronka definitu zen aldi berean pertsonala ("Baietz astebete euskaraz") eta kolektiboa ("Baietz 40 egun euskaraz"), nahi zuten guztien artean egitekoa. Bien kasuan erabileran aurrerapauso bat egitea helburu izanik, alegia, epe horietan eguneroko harremanetan beti euskaraz egitea, solaskidea euskaraz ulertzeko gai zenean eta lehen hitza euskaraz egitea ezezagun orori.

Jai, berriz, gure kasuan, ez genuen asmatu beharrik izan, zain genuen. Lau urtez behineko hitzordua egina zegoen eta haren hurbiltasunak, eta erabilitako iruditeriak (leloa, armairua, ahobizi eta belarriprest...), erronkaren erakargarritasuna handitu egin zuen. Lehen ere antropologiaren begietatik aztertu izan da gaia (Hernandez 2007), baina, berriz ere, jai giroaren transgresioak (kasu honetan hizkuntzaren armairutik ateratzean sinbolizatuta) katalizatzaile funtzioa bete duela eta mezua askoz hobeto transmititzen lagundu duela esango nuke.

GAKO BATZUK

I Erronka, jaia..., hainbat osagai, erregai, izan dira txinparta atera eta sua sortzeko baldintzak bildu zituztenak. Kontu denak ez dira zuriak ala beltzak izaten, baina egokiena izango da hona ekartzea Pello Jauregik liburuan bertan (123-124 orrialdeetan), “helburua eskuratzen gehien lagundu duten alderdiak” izenburupean bildu dituen gakoak, hainbat pasarte nabarmentzeko lizentzia hartuta ekarri badituzte ere (azpimarrak nireak dira):

1. Maratoiarekin egin den lotura izan da arrakastaren giltzetako bat, hots, 40 orduetik 40 egunera jauzi egitea. Hasteko, Maratoia zela-eta festa giroan emandako hasierak ikaragarri lagundu zion jendeari hasierako bultzadaxoa ematen. Maratoiak alderdi emozional edo afektiboa erantsi zion ekimenari: alaitasuna, poza, dantza, festa, jende desberdina elkar hartuta ibiltzea. Maratoiko zortzikotearen¹ egitekoa funtsezkoa izan da lotura hau ziurtatzeko. Haiei esker lotu dira Maratoiko alaitasuna eta Erronkaren seriotasuna, oso modu naturalean. Osagai hauek gabe, ekimena hotz samarra izan zitekeen. Maratoiaren aldarrikapen eta festa izaeratik esperimentu soziologikoaren formatura pasatzeak ikuspegi erreala, sentitua eta bizi-bizia eman die partaideei.

2. Herrian euskalgintzaren eta udalaren artean dagoen sinergia eta tradizio luzeak eragile nagusien arteko **konfiantza dakar**. Herrira zabaltzen da eragile desberdinen arteko elkarlana posible dela, eta batasun giroak indartu egiten du jendearen gogoak.

3. Izena emateko **aurrelana izugarria** izan da (zortzikotearen karpaina informatzailea, armairua hara eta hona ibiltzea, bideo tutorialak, eta abar). Mobilizazio hori sistematikoa eta masiboa izan da. Horri esker lortu da jendeari mezua toki, bitarteko eta eragile ezberdinen bidez iristea. Bitarteko teknikoak ere ongi landuak izan dira (diptikoak, bideoak, prentsa, eta abar).

4. Belarripresten zeregina funtsezkoa izan da. Lehenengo hitza euskaraz egiteko ingurune segurua sortu dute, bai ezezagunekin bai ezagunekin (**euskaraz hitz egin ez, baina ulertzen duten pertsonak deskubritzeko modu bat izan da**). Ahobiziei heltzen zaien mezua belarripresten jokaerarekin: “Zuk nirekin euskaraz egin dezakezu (agian orain arte egin ez dugun bezala), nik ulertzen dut-eta” ikaragarria da. Horrek ahobiziei ate zabal bat ireki die. Ahobiziek senti-

**Horrelako
ekintza batetik
liburu bat sortu
izanak berak
adierazten digu,
neurri batean
behintzat,
ekintzaren ez-
ohikotasuna.**

**Suaren erregai
praktiko
nagusiak,
herrian ordura
arte ondutakoa
eta Egia auzoko
“Egian euskaraz”
esperientziatik
ikasitakoa izan
dira.**

tzen dute euskaraz jokatzeko baimena dutela edo bere jokaera zilegi dela, eta horrek euskaraz ez hitz egiteko mekanismo ugari bertan behera uzten ditu.

Bestetik, eta ezezagunekiko harremanei dagokienez, **belarriprest txapa pertsonak darama eta ez espazioak**. Beraz, hizkuntzaren erabilera ez dago une horretan espazio horretan dagoen langilearen mende (adb. ‘hemen euskaraz egiten da’ edo antzekoak ikusten diren denda eta bulegoetan, batzuetan euskaraz hitz egiten da segun eta nor dagoen). Horrek erraztu egiten du lehenengo hitza euskaraz egitea.

5. Ahobizien zeregina ere funtsezkoa izan da. Txapa soinean eramateak aitzakia ematen zuen hizkuntza ohituretan urradurak egiteko eta hainbat tokitan edo pertsonarekin lehenengo hitza euskaraz egiteko. Nolabait, **zilegitasun berri baten jabe** sentitzen ziren ahobiziak, eta horrek erraztu egiten zien euskaraz egitea. Horri esker, euskaldunak ikusgarri egin dira herrian, eta euskal mundutik urrutitxo dagoen herritar askok ere nabarituko zuten haien presentzia bizia.

6. **Ele biko elkarrizketaren kultura zabaltzen hastea** oso puntu interesgarria izan da. Horrek ahalbidetu egiten du elkarrizketa batean partaide bakoitzak bere euskara mailari eustea: dakienak dena euskaraz eta besteak ulertzeko ahalegina eginez esaterako, edo maila baxukoek, ahal zutena euskaraz eginez eta ezina etorritakoan baimena izatea beste hizkuntza batean aritzeko. Horrek aukera ematen du komunikazioari eusteko euskarari bizkarra eman gabe, euskarazko gaitasun mota guztiei etekina aterez.

7. Txapen erabilera ere puntu funtsezkoa izan da. Rolak banatzeko balio izan zuen, pertsona bakoitza txapa batekin identifikatzen baitzen. Oso ondo zeuden rolak markatuta, baita dena ondo kontrolatuta ere edozein galderaren aurrean. Txapak jendeari adore, indar eta motibazioa eman dio bere zereginari ekiteko. Horri esker, jendeak kontzientzia edo ardura handiagoa sumatzen zuen. Txapak erakusten zion jendeari zein den norberaren konpromisoa, eta **itun sozial baten gisa funtzionatzen zuen**. Bestalde, kolektibo sentsazioa ematen zion zeramanari, eta jendearen artean konplizitateak eta gertutasuna ekarri.

8. Masiboa izatea izan da ekimenaren beste giltzarrietako bat, hau da, **estrategia kolektiboa** izatea, eta ez norbanakoaren bizkarrean

geratzen dena soilik. Kanpaina-ikerketan jende asko eta ezaguna – zein ezezaguna– dagoela ikusteak, taldeetasuna sustatzen du ahobizi eta belarriprestentzat: “Ez nago bakarrik; herrian jende mordoa gara eta ikusgarri gara (txapa dugu)”.

9. Jarduerak aldi berean ikerketa izateak indartu egin du ekimenaren ahalmena. Ohiko kanpainatik harago joateak statusa eman dio jendea egiten ari zenari. Kasu honetan jendeari berari (ahobiziei nahiz belarriprestei), partaideak jakitun baitziren datuak argitaratu eta publikoak izango direla. Jendea, nolabait, esperientzia urratzaile baten partaide sentitu da, eta horrek eragin positiboa izan du bere motibazioan. **Ikerketa bat izateak eta ostiralero elkartzak, bakoitzak bere papera serio betetzea eragin du, seguru asko.**

10. Ekimenari eman zaion kutsu humano eta bizipenezkoak ere bere eragin positiboa izan du. Hala, esaterako, ahobizien txanda aldaketan hainbat kidek anekdotak eta **testigantzak** aipatzen zituzten, edo Txintxarri aldizkarian agertzen ziren pertsonen kontakizunak. Horrek guztiak gertutasun kutsu erakargarria eman zion ekimenari.

EMAITZAK

I Ekintza ikergai izateak, besteak beste, egindakoa neurtzeko eta interpretatzeko bidea eman digu. Emaidza kuantitatiboen iturria galdetegiak izan dira. Alde batetik ahobiziek erronkaren astea hasi aurretik, bukatu berritan eta handik hiru hilabetera betetakoak, eta beste alde batetik belarriprestek 40 eguneko erronka bukatu berritan betetakoak.

Informazio kualitatiboaren iturria ahobiziek erronkaren astea bukatu berritan osatutako testigantzen koadernoak izan da.

Iturri horietatik jasotakoa honela laburbildu du Pello Jauregik liburuan (119-121 orrialdeetan) (azpimarrak nireak dira):

1. Aurrena, parte hartze handia azpimarratu behar da. Ahobizietan, 621 lagunek jaso zuten txapa, 957 lagunek izena eman bazuten ere². Hasieran helburua 300 ahobizi eskuratzea baldin bazen ere, azkenean kopuru hori bikoiztu egin zen. Belarriprestetan, 1.927 lagunek eman zuten izena. Hasierako helburua 3.000 lagunaren parte hartzea sustatzea zen, baina heren bat falta izan zitzaigun horretara iristeko. Nolanahi ere, oso kopuru handietara iristea lortu da, eta horrek ingurune sozial indartsu eta ikusgarria sorrarazi du. Hala ere, **badirudi mezua errazago iritsi dela ahobiziengana belarriprestengana**

**Badira sua
sortzeko ahalegin
horretan beste bi
osagai, ustez
behintzat,
lagungarri
gertatu direnak.
Bata erronka da
eta bestea jaia.**

***Festa izaeratik
esperimentu
soziologikoaren
formatura
pasatzeak
ikuspegi erreala,
sentitua eta bizi-
bizia eman die
partaideei.***

baino. Uste baino jende gehiagok hartu du konpromisorik handiena (ahobiziena), eta horrek adieraziko luke euskaldun asko dagoela praktika soziolinguistiko berrira jauzi egiteko prest eta gogoz, baldintza egokiak eskaintzen zaizkionean. Jende askok belarriprest izateko konpromisoa agertu badu ere, gehiago nahi genuen. Hauen egitekoa zen ahobiziei bidea erraztea, euskarazko komunikaziorako gutxieneko baldintzak sorraraziz. Bide horretan asko aurreratu da, baina ez nahi adina.

Belarriprest figura eta haren egitekoa berria da euskalgintzan. Belarripresten figurak ordezkatzeko duen sektore sozial handia urruti sentitu da orain arte euskalgintzaren zereginetatik, bereziki euskaraz ulertu arren hitz egiteko zailtasunak dituzten horiek. Sektore sozial horien eta euskalgintzaren artean egon den –eta dagoen– distantziak zaildu egin du mezua haiengana era zabalean iristea. Eta ekimen honen baliorik handienetakoa distantzia hori laburtu eta sektore horri protagonismo berezi bat ematea izan den arren, **bada oraindik lan handia esparru horretan mezua zabaltzeko eta erakargarri bihurtzeko.**

2. Badaude datu kuantitatiboak eta kualitatiboak baieztatzeko ahobiziek bezala belarriprestek ere seriotasun eta erantzukizun handiz heldu dietela ekimenak eskatutako eta beraiek onartutako konpromisoei. Hona hemen datu batzuk. Ahobizi txapa jaso zuten 621 lagunetatik 460k (alegia, %74,1ek) ziklo osoa bete du, hau da: erronka aurreko eta ondorengo saioetara etorri, ikerketari begirako galdetegi guztiak bete, eta testigantzak idatzi. Belarripresterako izena emandako 1.927 lagunetatik %44k erantzun zion erronka bukatutakoan galdetegiari, eta %30ek erronka bukatu eta hiru hilabetera egindakoari. Belarripresten %90ek txapa soinean eraman du “gehienetan” edo “askotan” erronkan zehar. Bestalde, ahobizien testigantzek argi eta garbi adierazten dute jendeak zeinen bihotzetik hartu duen emandako hitza, eta nola egin duen aurrera, tarteka zailtasunak agertu arren. Zalantzarik gabe esan dezakegu **parte hartzaile gehienak lotu egin zaizkiola praktika soziolinguistiko berriari.**

3. Praktika soziolinguistiko berriaren aplikazioak berekin ekarri du ahobizien euskararen erabilera 21,4 puntu igotzea, erronkan zehar, eta horri eustea denboran zehar, erronka bukatu eta gero ere. Izan ere, erronka bukatu eta handik hiru hilabetera egindako neurketan soilik 2,6 puntu galdu dira aurreko igoerarekin alderatuta. Beraz, **hizkuntza jokaeran aldaketa esanguratsuak eman dira eta, ikusten**

denez, iraunkorrak izan dira. Aldaketaren iraunkortasuna azal liteke bikoteen hizkuntza bilakaerari erreparatzen zaionean. Horiak horrela, ikusten da hizkuntza aldaketa bereziki gertatu dela “ia beti” euskaraz egiten duten bikoteetan. Halako bikoteen kopuruak 24,8 puntu egin du gora erronkan zehar, eta erronka bukatu eta hiru hilabetera egindako neurketan 3,2 puntu baino ez dute galdu. Bikote tipologia honek ordezkatzeko du “euskaraz jarduteko ohitura” duen edo erdietsi duen bikote mota. Beraz, iraunkortasuna bereziki zor zaio aldaketa gehiena “euskarazko ohitura” bihurtu izanari.

4. Ahobizien euskarazko jardunak ekarri du berekin belarriprestek ere “modu simetrikoan” erantzutea. Alegia, belarripresten euskararen erabilera %90ekoa izan da ahobiziek euskaraz egin dietenean. Beraz, **oso era nabarmenean bete da “hizkuntza simetriarako” printzipioa.** Eta hori horrela gertatu da belarripresten %91,6k euskaraz “ongi” edo “nahiko ongi” hitz egiteko gaitasuna zuelako, eta hortaz, ez zuen gaitasun-arazo handirik ahobizien hizkuntzara moldatzeko. Bestela esanda: ahobizien jokaerak indarra izan du belarripresten jokaera euskararen aldera era naturalean gerturatzeko. Oso egoera desberdina eman da ahobizien solaskideak ulertu arren hitz egiteko zailtasunak zituenean, eta hortaz, ahobiziak euskaraz hitz eginda ere, solaskideak erdaraz erantzuten zuenean. Halakoe-tan, euskaraz jarraitzeko modu bakarra zen ele biko elkarrizketei eustea. Datu kuantitatiboek bezala kualitatiboek ere garbi ematen dute aditzera zailtasun nabariak izan dituztela ahobiziek jarduera mota honi heltzeko.

Ezezagunekiko harremani dagokienez, modu hau ez da inoiz ahobizien artean joera nagusi izatera iritsi, eta gutxi izan dira era sistematikoan (“ia beti”) eutsi diotenak. Hiru neurketetan ez da igartzen aldaketa edo hobekuntza esanguratsurik. Ezagunekiko harremanetan modu hori zertxobait gehiago garatu dela ematen du eta erdizkako puntuazioetara iritsi da. Beraz, eta **ele biko elkarrizketei dagokienez**, zerbait aurreratu bada ere –bereziki gertuko harremanetan–, **bada oraindik zer aurreratu.** Are gehiago, euskararen normalizazioaren **eragin-eremua lehen aipatutako belarriprest sektore handi horretara eraman behar badugu** (bereziki gogoan izanda belarriprestak, euskaraz ulertu arren, hitz egiteko zailtasunak dituztenak izan daitezkeela).

5. Datu guztiak ekimenaren barnekoak dira, parte hartzaileek era aitortuan emandakoak. Ez daukagu, ordea, ekimenetik kanpoko

**Txapak
erakusten zion
jendeari zein den
norberaren
konpromisoa, eta
itun sozial baten
gisa
funtzionatzen
zuen.**

***Eraitza
kuantitatiboen
iturria
galdetegiak izan
dira. Informazio
kualitatiboaren
iturria ahobiziek
erronkaren astea
bukatu berritan
osatutako
testigantzen
koadernoak izan
da.***

adierazlerik ekimenaren ikusgarritasuna eta eraginkortasuna neurtzeko. Ez dakigu, hortaz, ekimenak nola eta zein neurritan lagundu duen, lagundu badu, herrian euskararen erabilera suspertzen. Badakigu ahobizien eta belarripresten artean zer gertatu den, baina ez dakigu horrek zer isla izan duen herri osoan.

Eta halaxe izan zen. Ibili genuen buruan urtero egin ohi dugun euskararen erabileraren kaleko neurketa bat egitea erronkak irauten zuen 40 eguneko epearen barruan, baina ez ginen gauzatzera iritsi. Urtero egin ohi dugun kale-neurketaren emaitzetan ere ez dugu aldaketa esanguratsurik sumatu. 2016an %17,2 eman zuen neurketak eta 2017an %17,7.

Irakurketa errazak egitea tentagarria izan daiteke, baina ez ditugu egin. Agian erronka aurreko urtetik erronka osteko urtera puntu mordoxka bat igo izan bazen, hasiko ginatke kausa-efektu erlazioak egiten, baina ez da kasua izan eta horretaraino iritsi gara. Gaiak, zenbakiez haratago, horrelako esku-hartzeen eta euskararen kaleko erabileraren arteko erlazio edo erlazio ezaz (gure hasierako hausnarketak zentzu horretan joan dira) gehiago sakontzea eskatzen du.

Izan ditu emaitza gehiago ere esperientziak. Bat azpimarratzearen, ahobiziek betetako koaderno horiei darian baikortasuna izan daiteke. Logikoa izan daiteke iritzi baikorra izatea ondo samar atera den edozein esperientziaren ondoren, baina uste dut intentsitate hori izan duen eta eguneroko hizkuntza-ohituretan eragitea helburu izan duen praktika soziolinguistiko eraldatzaile baten ondoren emandakoa izan den iritzia izanik, oso dela baloratzekoa.

Baikortasun hori galdetegietako hainbat galderari emandako erantzunetan ikus daiteke (adibidez, %84ak esperientzia baloratzeko eskainitako erantzun posible jasoena, "Oso ongi" eman zioten) eta testigantzen koadernoan ere bai, adibidez, ahobizi ia guztiek (%87ak) hurrengo batean berriz ere horrelako erronka batean parte hartzeko azaldutako gogoan.

Ez da baztertzekoa, ezta ere, bereziki aldizkari honen irakurle posibleak gogoan izanik, antolatzaileek eurek ekimena 8,7ko balorazio orokorrek in puntuatu zutela jakitea, eta arrazoi nagusien artean, "bide berria ireki izanaren sentrazioa, bai herrirako eta bai Euskal Herrirako" eta "Gogo-pizgarri suertatu izana" aipatu zituztela gogoraraztea.

Zenbakitan eman ezin bada ere, koadernoari lotuta, merezi du azpimarratzea erronkak iraun zuen 6 asteetan, ostiralero egindako txanda aldaketan hitzorduak ekimenari (eta noski ikerketari) emandakoa. Has-

teko, antolamenduaren ikuspegitik, luzea zen epean (40 egun) gaia, eta pertsonak, bizirik eta komunikatiboki aktibo mantentzea ondorioztatu zuen (komunikazio-lan handia eginez).

Beste alde batetik, ahobizi bakoitzaren ikuspegitik, esperimentu gune eta une antolatu baten hitzordua izan zen jende askoren kasuan, zeinean, dinamizatzaileek³ gidatuta, norberak astean zehar bizitutakoa kontatu, konpartitu eta ikerketarako ematen zuen (galdetegiak betez, koadernoan testigantza idazteko pentsatzen jarritz...). Esan daiteke hizkuntza-kontuetan oso ez-ohikoa den dinamika bat bititu zutela seguruenik ahobizi askok.

Hutsune batzuk ere izan zituen, noski, ahaleginak, baina lehenetsuna eman nahiko nieke sentsazio eta bizipen positibo horiei guztiei. Bereziki daude ongi jasoak ahobizien testigantzetan eta argigarriak dira oso. Pello Jauregik liburuan azertuak ditu eta horietatik ondorioztatu ditu bai esperientziaren alderdi indartsuenak, zailtasun nagusiak eta ahobiziek eurek egindako proposamenak (78-116 orrialdeak).

PEDAGOGIA GEHIAGO

I Horretan utzi nahi ez eta, testigantza horiek oinarri, euskara-zerbitzuak “Armairutik atera ginenekoa” liburuxka argitaratu berri du, hizkuntza-ohiturak astintzearen gaineko pedagogia soziala egiten jarraitzeko asmoarekin.

Hizkuntzaren armairutik ateratzea banan-banan egiteko zeregina izango da seguruenik. Hala ere, ekimen honetan ikusi dugu errazagoa dela armairutik ateratzea armairutik kanpo baldintza sozial egokiak daudenean. Horrek, gauzatu ahal izateko, gauza asko eskatzen ditu eta bat behintzat, diskurtso eta praktika berrien pedagogia egiten jarraitzea da. Luze eta zabal. Diskurtsoa eta praktika zabalduz, espazioan (ahalik eta bazter gehienetan) eta denboran (ez da kanpaina batek irauliko duen kontu bat).

Idea horri lotuz, liburuxka honen helburua izan da, testigantzetatik abiatuta Pello Jauregik liburuan jasotako hainbat kontu modu errazagoan eta didaktikoagoan ematea eta, eskematikoki esanda, ikasgai hauek daude jasota:

a) Alderdi indartsuak

“Gogo lokartua esnatu dit”

Hizkuntza ohitura batek, edozein ohiturak bezala, oso sustrai sakonak ditu pertsona baten jokabide automatiko eta inkontzientean. Horregatik, askotan,

Badirudi mezua errazago iritsi dela ahobiziengana belarriprestengana baino. [...] Belarriprest figura eta haren egitekoa berria da euskalgintzan.

**Belarripresten
euskararen
erabilera
%90ekoa izan da
ahobiziek
euskaraz egin
dietenean. [...]
Eta hori horrela
gertatu da
belarripresten
%91,6k euskaraz
“ongi” edo
“nahiko ongi”
hitz egiteko
gaitasuna
zuelako.**

kanpotik etorri behar izaten du norberarentzat beharrezkoa den bultzadak, indarrak, ekimenak eta babesak.

“Talde sentitu gara”

Erronkak GU subjektu kolektibo zabal, bizi, kopurutsu, indartsu, ikusgarri eta erakargarria sortu du. Ahobiziek eta belarriprestek, eginkizuna nork bere eremuan gauzatu behar bazuten ere, hori egitean, funtsean ez ziren egile bakanak, baizik eta ekimen sozial indartsu baten kide, ordezkari edo parte har-tzaileak.

“Txaparen eragina”

Jende gehienarentzat txapa eramatea harrotasun, indar, ausardi eta babes emaile bihurtu da. Txaparen bidez, ekimen kolektibo indartsu eta handi baten parte sentitzeak indarra ematen zion haietako bakoitzari, erronkaren zailtasunei aurre egiteko hauspoa.

Belarripresten kasuan, txapa eramateak, ulertzeko gaitasuna duela adierazten du. Eta ulertzeko gaitasunak balio askatzailea du, euskarazko komunikazioaren atea zabaltzeko giltza baitu berekin. Ulermena giltza izateak ez du esan nahi, ordea, ezinbestean atea zabalduko denik. Baina ulermenaren giltzarik gabe, ezin aterik ireki.

“Konturatu naiz...”

Ez datoz beti bat hautemateak eta jokaerak. Ustez bakarrik ezagutzen ditugu geure buruaren motiboak eta ezaugarriak. Horregatik, jokaera berri bati heltzen diogun arte, ez dakigu zinez hari heltzeko gauza izango garen ala ez, zer ahultasun eta zer indar-gune aurkituko ditugun geure baitan edota besteen jokaeran.

“Ze indarra ematen duen hizkuntzari eustek!”

Agian, ahobizi batzuek egin duten aurkikuntzarik handienetakoa izan da ele biko elkarrizketen balio eraldatzailea. Gako nagusietako baten aurrean gaude. Batzuentzat ele biko elkarrizketak izan dira zailtasunik agerikoenak. Zorionez, beste batzuentzat esperientziak balio izan du konturatzeko ele biko elkarrizketei eusteko gauza direla, eta jokaera horren emaitzak, besteen euskararen erabilera sustatzeko, oso nabarmenak direla.

“Jo! Hasieran... baina gero... Hemendik aurrera”

Definizioz, ohitura bat aldatzea, eta haren barruan hizkuntza ohitura bat ere bai, jakina, erosotasun-eremutik ateratzea da. Ohitura berria finkatzerakoan,

itzuli egiten gara erosotasun-eremu batera. Baina deseroso eta arrotza izan ohi da bi ohituren arteko iraganbidea. Prozesuak aurrera egiten du, ordea, subjektuak jokoan jarritako bitartekoak baliagarri suertatu direnean bidean agerturiko zailtasunak gainditzeko. Prozesu arrakastatsu bat lorpen txiki ugaziz beterik dago. Lorpen txiki horiek etengabe pizten diote ari den subjektuari gogoa, auto-estimua eta motibazioa.

Ahobizi askok inflexio puntu bezala bizi izan du prozesu labur hau, eta gogotsu agertzen da berriro ere jokabide berari heltzeko. Ahobizi askok “hemendik aurrera” esapidearen bidez adierazi du inflexio ideia hau.

***Ez dakigu
ekimenak nola
eta zein
neurritan
lagundu duen,
lagundu badu,
herrian
euskararen
erabilera
suspertzen.***

b) Zailtasunak

- “Lagunak erdaraz eta nik euskaraz: posible ote?”

Egia esan, ziurgabetasun ikaragarria sortzen du ez jakiteak solaskideak ulertu duen ala ez. Horregatik, hizkuntza ohitura aldaketa bati ekiterakoan, funtsezkoa da komunikazioa ziurtatu beharra. Nolanahi ere, gure hizkuntza-portaera elastikoa izatea komeni da, batzuetan tenkatuz (euskarari eutsiz) eta beste batzuetan lasaituz (gaztelaniaz eginez ezinbestekoa denean), baina berriro ere euskara itzuliz. Ez dadila plastikoaren antzekoa izan, alegia, tenkatze-lasaitze horretan ez dadila euskararako joera lasaitu eta gaztelanian gogortu.

- “Arroztasunetik harrotasunera”

Arrotza izaten da, nola ez bada, beti modu batean egiten dena bat-batean beste modu batez egitea. Jokaera berria den bitartean arrotza da, baina, behin eta berriz egitearen ondorioz ohiko eta natural bihurtzen da. Ez dago misteriorik horretan. Horren aurrean, batzuek onartu egiten dute arroztasun sentsazioa pasa beharreko egoera dela beste hizkuntza ohitura berrira iritsi ahal izateko, eta normalean gainditu egiten dute. Harro sentitzeko modukoa da, zalantzarik gabe.

- “Ezezagunekiko harremana”

Gehienentzat, ezezagunekiko harremana neutro edo arazorik gabea izan da, eta beste askok ustekabe politak jaso dituzte, ez baitzuten espero zenbait pertsonak euskaraz ulertzea edota hitz egitea.

- “Errespetua, edukazioa... askatu beharreko korapiloa”

Batzuek, kanpoan baino gehiago, barrenean sumatu dituzte zailtasunak. Alegia, ezezagunen erantzun desatseginak baino gehiago, norbere beldurrek eragotzi diela euskaraz egitea. Eta errespetuari dagokionez, gure ustez, errespetua solaskidea ulertzeko gaitasuna izatetik hasten da; hori da abiapuntua. Izan ere,

**Antolatzaileek
eurek ekimena
8,7ko balorazio
orokorrarekin
puntuatu zuten,
eta arrazoi
nagusien artean,
"bide berria ireki
izanaren
sentsazioa, bai
herrirako eta bai
Euskal
Herrirako" eta
"Gogo-pizgarri
suertatu izana"
aipatu zituzten.**

horrela bakarrik errespetatu daiteke bakoitzak nahi duen hizkuntzan hitz egiteko eskubidea.

GOGOETA BATZUK

I

1. Euskalgintzaren azken aldiko hausnarketetako bat da bidegurutze (errotonda?) batean gaudela/gabiltzala eta egun egiten ari garena, behintzat berrikusi egin behar dugula. Orain arteko tresneriarekin gauza batzuk lortu ditugu eta beste batzuk galdu. Seguruena paradigma aldaketa bat ere abian jarri beharrekoa izango da. Eta hitz handi horiek guztiak mahai gainean izanik, bistakoa da lan-ildo honek ez dituela aje denak konponduko.

Edozein kasutan, uste dut oso ongi egokituta datorrela euskal gizarteak egun dituen ezaugarrietara eta bereziki urte luzez euskarazko gaitasuna hedatzen egin dugun inbertsioa erabileran kapitalizatzen laguntzeko. Bereziki ulermena (euskaldunak + ia euskaldunak) gehitzeko egin den ahalegin historikoa (ikus Argia aldizkariak argitaratutako ulermenaren mapa, 2.543 zenbakia, 2017/04/26) erabileran kanalizatzen laguntzeko giltza nagusietako bat izan daiteke.

Mus karta-jokoarekin alderaketa egingo bagenu, esango genuke, hasteko, joko-arauak aldatzeko proposamena egiten duela, jokoan parte hartzeko heldua (16 urte) izan behar den heinean eta karta nagusiak ahobiziak eta belarriprestak diren heinean. Karta gehiago ere badira, baina balio (eta errespetu) gutxiago dute. Bakoitzaren jokoa askea da (nahi den hizkuntza erabiltzea) eta horretarako, bakoitzak nahi duena esateko, besteak dioena ulertu beharra dago (hori da hain justu errespetua).

2. "Egia estilo"ko esperientzietatik Euskaraldira eman den jauzia, oraindik gauzatzeke baldin badago ere, azpimarratzekoa da, hain epe laburrean, kontzeptualki eta harremanetan, eman diren aldaketak garrantzitsuak izan baitira.

Udalerrri-mailan egin diren esperientzia guztiak ez dira berdinak izan, baina esperientziaren oin bat euskara-elkarte bat edo euskararen aldeko gizarte eragile bat izan da eta uste dut oso izan dela mesedegarria bai ekintzarentzat berarentzat eragile horrek emandakoa, bai alderantziz, ekintzak berak gizarte eragile horri emandakoa, hitzunik aktibatze bide berriak urratzeari dagokionean, behintzat.

Beste oina udala izan da kasu gehienetan. Udalei dagokienean, berriz, esperientziak ere desberdinak dira, baina uste dut onuragarria izan dela oso erantzukizuna hartzea eta horrelako dinamika batean buru-belarri aritzea.

Are gehiago, eta aurrera begira, kontuan hartzekoa da 2016an onetsi zen Udal Legeak (2/2016 Legeak, Euskadiko Toki Erakundeei buruzkoak) udalen posizio instituzionala indartu eta erantzukizuna gehitzen diela. Askoz azterketa (eta garapen) sakonagoa eskatzen du gaiak (eta legeak berak ere bai), baina balio bezate adierazi nahi denaren adibidetzat legearen hitzaurreko paragrafo hauek diotena:

“...Horregatik, toki-administrazioak etsenplu eta gidari izan behar du euskara erabat berreskuratzearen arloan, eta horretarako beharrezkoa da administrazio horrek apustu argi bat egitea bere jarduna gero eta gehiago euskalduntzen joateko...”

“Horregatik, euskara babestu eta normalizatzeko lana, Euskal Herriaren hizkuntza berezkoa eta komuna denez, lehenik, euskal botere publiko guztiei dagokie, baina euskal udalak bide-erakusle izan behar dira eginkizun horretan. Ondorioz, lege honen asmoa da aitzindari izatea prozesu batean non botere publiko guztiek apustu irmoa egin behar baitute euskararen alde, haren normalizazio desiratua eta erabateko garapena galarazten edo oztopatzen duten trabak erauziz. Hala, lege honek, zeinak uneoro errespetatzen baitu toki-araubidea, aldeztu du, kasuan kasuko toki-erakundeak hala erabakitzen badu, euskara erakunde horretako lan-hizkuntza izatea. Era berean, modu berriazko, funtsezko eta zuzenean aurreikusten du udalek eskumenak edukitzea euskararen erabilerari eta normalizazioari buruzko planen arloan, bai «ad extra», hau da, beraien jardunaren lurralde-eremuan, bai «ad intra», hau da, toki-erakundean bertan artikulatzeko antolamendu bakoitzak erabakitzen dituen jasotzaileekin.”

Gehiago ere esan daiteke, baina lan gehiago izango dugu esaten baino, esaten duena betetzen. Aurrerapauso handiak daude egiteko, bai udal barruetan (hor ere ulermena orokortzen den heinean ahobizi eta belarriprestek erabilerarako joko arauak onartu eta elkarri aitortuz gero, aurrerapauso asko eman daitezke), bai udalaz kanpo, udalerrian gauzatzen diren espazio soziofuntzionalak euskalduntzeko garatu beharreko hizkuntza-politikan. Aurrerapausuak bai mamiari eta bai elkarrekin aritzeko moduei dagokienez:

“7.4. artikulua: udalerriek euskararen erabileraren eremuan aitortuak dituzten eskumenak baliatu ahal izango dituzte ordenantzak, erregelamenduak eta jardueraren planak onartuz.

**Testigantza
horiek oinarri,
euskara-
zerbitzuak
“Armairutik
atera ginenekoa”
liburuxka
argitaratu berri
du, hizkuntza-
ohiturak
astintzearen
gaineko
pedagogia soziala
egiten jarraitzeko
asmoarekin.**

**“Egia estilo”ko
esperientzietatik
Euskaraldira
eman den jauzia,
oraindik
gauzatzeke
baldin badago
ere,
azpimarratzekoa
da, hain epe
laburrean,
kontzeptualki eta
harremanetan,
eman diren
aldaketak
garrantzitsuak
izan baitira.**

7.5 artikulua: toki-erakundeek euskararen arloan aitortuak dituzten eskumenak baliatzeko, hitzarmenak izenpetu ahal izango dituzte; mankomunitate, partzuergo, elkarte eta udalerriz gaindiko bestelako erakundeak sortu edo halakoetan esku hartu ahal izango dute, eta elkarlanerako beste modu batzuetara jo ahal izango dute, erakunde publiko eta pribatuekin.”

Museko karta-jokoa ere gehienetan bikoteka denez, han bezala hemen, garrantzitsua da ekipoa osatzea eta elkar ondo ulertzea, keinu eta guzti.

3. “Egia estilo”ko esperientzia hauek pertsonen borondatean oinarritutako ekimenak dira (*“txikira” jokatzeko dela esango luke norbaitek eta egia da ez direla partida irabazteko karta onenak, baina gure eskura eta momentuz dauzkagunak, horiek dira*). Hizkuntza-ohituren aldaketetan neurri sozialek izugarritzko garrantzia dute. Eta oraindik diseinu fasean dagoela esan beharko badugu ere, egia da baita ere pertsonen borondateari neurri sozialak gehitzea Euskaraldiaren lan-ildo honen bigarren pareta dela. Aurreikusia 2019rako dago, baina aurreikusia badago.

Paretik parera alde handia dago, baina txikia eta dupleak bilduz gero, partidak beste traza bat har dezake.

4. Neurri sozialez ari garela, Udal Legeak ere aukera handiak zabaltzen dizkio erabilera lehenestera eta aktibatzerazuzendutako lan-ildo berri honi, bai zerbitzu-hizkuntzan, bai lan-hizkuntzan ere. Mundua nola doan, eta munduarekin gure hizkuntza-inertziak nola doazen ikusita, luzera, partida irabazteko, seguruenik beste karta handi (*errege, zaldi, txoteko...*) horietako batzuk, behintzat, beharko ditugu. Ea eskuratzen ditugun!

Karta handiez dihardugula, Hermes aldizkarian argitaratutako artikulua batean nioen eskuartearen dugun gaia oso dela handia eta estatus gaia izateaz gain, estatu gaia (karta) ere badela, izatera iritsi behar duela. Alegia, gai honek euskalgintzaren eremutik haratago joan behar duela. Iritsi behar duela herritar kopuru handiagotara eta iritsi behar duela, euskalgintzatik haratago, botere-gune handiagotara. Aldizkari honen irakurleak badaki, ordea, Irlanda hor dagoela eta, handirako kartak eskutan izan arren, partida ihes egiten ari zaiola. Guk ere, beste muturreko egoerari erreparatuz, luzera, badakigu ezingo dugula nahikoa indarberritu euskara, adibidez, Iparraldean bertan dugun lege-babesarekin soilik. Hala ere, bitartean, karta-jokoak darraien bitartean, eskutan ditugun kartak dira ondo jokatu beharrekoak, eta ahal bada, eta ahal den heinean, jokoaz gozatuz. ●

OHARRAK

1. Zortzikotea, zortzi lagunez osaturiko taldea da eta Euskararen Maratoiaren **jendurreko dinamizazioaz** arduratzen da. Maratoiaren bihotza eta erreferentzia nagusitzat har daiteke. Beraiek koordinatzen, lotzen, bizitzen eta askotan pentsatu ere egiten dituzte 40 orduetan zehar oholtza gainean antolatzen diren ehunka ikuskizunak. Aurten, Maratoia berez loturiko eginkizunez gain, ardura hartu dute herri erronkaren mezuak etengabe zabaltzeko, jakinarazteko eta ulertarazteko. Haien ezaugarri nagusietako bat da gaitasuna dutela mezuak era afektibo eta alaitsuan jendeari helarazteko. Hona hemen zortzi kideak: Rebeka Garzes, Oihana Fu Otaegi, Enara Ieregi, Joxe Mari Agirretxe, Joxe Mari Azkonobieta, Estitu Garmendia, Agustín Mujika eta Mikel Izquierdo.
2. Gogoratu behar da jendeak aurrena izena eman behar zuela, eta ondoren, erronka has-teko unean, txaparen bila hurbildu behar zuela antolatzaileek esandako tokietara.
3. 10 kide aritu ziren dinamizatzaile lanetan: Asier Huegun, Inma Muñoz, Naiara Mujika, Kontxesi Berrio-Otxoa, Pello Jauregi, Izaskun Tolosa, Garazi Belaunzaran, Leire Santamaria, Marifer Gorostiza eta Aitor Unanue.

ERREFERENTZIAK

Argia aldizkaria. "Egia estiloa" ren inguruan landutako saila.

<http://www.ergia.eus>

Arruti Landa, Iñaki (2017). "Bizkaia maite". Hermes aldizkaria, 57. zenbakia. Sabino Arana fundazioa."

Euskaraldiaren weba: <https://euskaraldia.eus>

Eusko legebiltzarra (2016). 2/2016 Legeak, Euskadiko Toki Erakundeei buruzkoa. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria (2016/04/14).

Hernández García, Jone Miren. (2007). Euskara, comunidad e identidad: Elementos de transmisión, elementos de transgresión. Madrid: Ministerio de Cultura (447-461).

Jauregi Etxaniz, Pello eta Suberbiola Unanue, Pablo (2015). Aldahitz ikerketa 2014 - Eusle metodologia eta hizkuntza ohituren aldaketa lan munduan. Soziolinguistika Klusterra. Andoain.

Jauregi Etxaniz, Pello eta Suberbiola Unanue, Pablo (2017). Aldahitz ikerketa. Eusle metodologia: esperientzien emaitzak 2013-2016. Soziolinguistika Klusterra. Andoain.

Jauregi Etxaniz, Pello (2017). "Irten armairutik! Baietz 40 egun euskaraz. Herri erronka: ilkerketaren emaitzak" Lasarte-Oriako Udala eta Gipuzkoako Foru Aldundia. Bertsio digitala: (http://administrazioa.lasarte-oria.eus/ficherosFTP/eu/Aldizkariak/Irten_armairutik/index.html#p=1)

Lasarte-Oriako Udala, euskara-zerbitzua (2016). "Euskararen 9. Maratoia. Irten armairutik! 40 egun euskaraz!" DVDa. Lasarte-Oriako Udala.

Lasarte-Oriako Udala, euskara-zerbitzua (2016). "Armairuaren zirrikitutik. Lasarte-Oriako euskalgintza 1966-2016" DVDa. Lasarte-Oriako Udala.

Lasarte-Oriako Udala, euskara-zerbitzua (2018). "Armairutik atera gi-nenekoa". Lasarte-Oriako Udala.

***"Egia estilo"ko
esperientzia
hauek pertsonen
borondatean
oinarritutako
ekimenak dira.
[...] Eta oraindik
diseinu fasean
dagoela esan
beharko badugu
ere, egia da baita
ere pertsonen
borondateari
neurri sozialak
gehitzea lan-ildoa
honen bigarren
parea dela***

- Sanchez Carrión, J.M. (1989). "Los espacios de la desigualdad: patología social y conciencia lingüística", in Hezkuntza hizkuntza (1990). EHU eta Eibarko Udala (13-51).
- Suay, F. i Sanginés, G. (2010). *Sortir de l'armari lingüístic*. Barcelona. Angle editorial.
- Udaltop topaketak, 2017ko edizioa: Aterako gara euskal herritarrok hizkuntzaren armairutik? Nola uztartu gizartearen aktibazioa eta hizkuntza-ohituren aldaketa? <http://www.udaltop.eus>
- Unanue Zudupe, Aitor (2006). *Administrazioko atal elebidunetako langileen hizkuntza ohituretan eragiteko plana*. Lasarte-Oria. Lasarte-Oriako Udala.
- Zubiria Kamino, Pello (2017). "Zenbatek ulertzen du euskara? 'Egia ereduak dakarren iraultzak badu mapa berria". *Argia* aldizkaria, 2.543 zenbakia (2017/04/26).